

Luật Khoa tạp chí là một dự án của Sáng kiến Pháp lý Việt Nam (Legal Initiatives for Vietnam), một tổ chức phi lợi nhuận đăng ký ở California, Hoa Kỳ theo quy chế 501(c)(3).

Địa chỉ đăng ký tại Hoa Kỳ: 1520 E. Covell Suite B5 - 426, Davis, CA 95616.

Văn phòng chính: Đà Bắc, Đà Loan.

Tổng biên tập: Trịnh Hữu Long.
Ban biên tập: Trần Quỳnh Vi,
Phạm Đoàn Trang.

Mọi thắc mắc, góp ý xin gửi về:
docgia@mail.luatkhoa.com

© Từ 2014

Luật Khoa tạp chí

Số tháng Năm, 2026

Phát hành ngày 28/5/2026.

Khổ báo in: 16 cm (rộng) x 24 cm (cao)

Phiên bản PDF và EPUB của Luật Khoa tạp chí nằm trong các gói “Member” (\$2/tháng) và “Supporter” (\$5/tháng) trên www.luatkhoa.com.

Luật Khoa là tạp chí phi lợi nhuận. Toàn bộ doanh thu được tái đầu tư để phát triển tạp chí.

Lời tòa soạn

Đón sinh nhật Đoàn Trang, chờ tự do báo chí

Quý độc giả thân mến,

Tháng Năm vừa qua gắn với sự kiện năm thứ 33 thế giới kỷ niệm Ngày Tự do Báo chí. Từ tháng 12/1993, Đại hội đồng Liên Hợp Quốc đã nhất trí chọn ngày 3/5 hằng năm làm dịp để nhắc nhở các chính phủ về “sự cần thiết của việc phải tôn trọng các cam kết đối với tự do báo chí”.

Trước đó chỉ vài ngày, Tổ chức Phóng viên Không biên giới (RSF) đã công bố bảng xếp hạng tự do báo chí quốc tế năm 2026. Năm nay, Việt Nam xếp thứ 174/180, tụt một hạng so với năm ngoái.

Cũng trong tháng Năm, nhà báo Phạm Đoàn Trang phải đón sinh nhật lần thứ sáu trong tù. Cô nhận án tù 9 năm từ chính quyền Việt Nam vì đã dám nói, dám viết đúng với lương tri làm báo của bản thân.

Theo thống kê của RSF, không chỉ riêng Đoàn Trang, chính quyền Việt Nam hiện vẫn đang giam cầm 28 nhà báo, trong tổng số hơn 70 ký

giả đã bị bắt và kết án tính từ năm 2016.

Dưới chế độ một đảng cầm quyền, pháp luật Việt Nam vẫn được giới quan sát quốc tế đánh giá là một trong những nền pháp lý có tính đàn áp cao nhất thế giới. Không gian tự do ngôn luận, tự do biểu đạt của người dân bị thu gọn trong khung cửa hẹp của những điều luật hà khắc, mơ hồ. Đằng sau khung cửa ấy là những chấn song sắt vẫn sẵn sàng đợi chờ bất kỳ ai dám bút phá ra.

Không chỉ tiếng nói tự do của người dân bị đe dọa, bóp nghẹt, thiên chức của báo chí cũng bị nhào nặn, bóp méo theo khuôn khổ ý chí của nhà cầm quyền. Những án tù dành cho giới cầm bút, bao gồm Đoàn Trang như đã nêu trên, là một minh họa không thể rõ nét hơn.

Sự vắng bóng của Đoàn Trang và những nhà báo, cây bút như cô đã để lại một khoảng trống bao la bên trong khung cửa hẹp mà nhà cầm quyền cố áp đặt lên

khung trời tự do nhân quyền và dân quyền. Trong khoảng trống đó, bao nhiêu dân oan mất đất đã thiếu đi những chứng lý mạnh mẽ như *Báo cáo Đồng Tâm* mà Đoàn Trang từng viết, thiếu đi những cái loa tuy nhỏ nhắn mà vang dội từ chiếc điện thoại Trịnh Bá Phương từng dùng để livestream.

Tình cảnh của dân dê sông Hồng vừa qua cũng thiếu đi những bằng chứng tác nghiệp sinh động tại hiện trường của giới báo chí, để lắng nghe và phản ánh ý kiến chân thật của nhân dân. Cũng như khi chất lượng xăng E10 gieo rắc bao nỗi bức xúc, bất bình, giới nhà báo dù hẳn cũng ngày ngày đổ xăng E10 để đến cơ quan, vẫn chần chừ viết bài tuyên bố “hầu hết nhân dân ủng hộ” loại xăng này.

Thưa quý bạn đọc,

Với chúng tôi, Đoàn Trang không chỉ là người đồng nghiệp, không chỉ là nhà sáng lập của *Luật Khoa tạp chí*. Cô còn là biểu tượng mà

những người cầm bút, làm báo như chúng tôi luôn lấy làm kính trọng lẫn tự hào.

Kính trọng vì cô đã mạnh mẽ giương cao ngọn cờ báo chí, bất chấp sự trấn áp, trừng phạt của quyền uy, để kiên trì làm đúng thiên chức nhà báo, thiên chức người cầm bút của mình: viết lên những gì cần viết, đáng viết, chứ không chỉ những gì được phép, được trả thù lao để viết.

Tự hào vì giữa khung cảnh đáng buồn của làng báo chí trong nước dưới sự kìm hãm của thể chế độc tài, chúng tôi vẫn có cô làm điểm tựa, làm biểu soái, làm nguồn động viên.

Nhân sinh nhật Đoàn Trang, Luật Khoa muốn dành số báo này để kỷ niệm, không chỉ ngày sinh của cô, mà còn là tinh thần làm báo mà cô đã cố xúy, đã không tiếc tự do của bản thân để đấu tranh giành giật, bảo vệ. Như cô từng viết trong một lá thư trước ngày bị bắt: “*Tôi không muốn tự do cho riêng*

minh, điều đó quá dễ dàng. Tôi muốn một điều lớn lao hơn: tự do cho Việt Nam.”

Tự Do là tên của một nhà xuất bản mà Đoàn Trang sáng lập, cũng là lý tưởng mà chúng tôi vẫn kiên trì theo đuổi, theo gót chân Đoàn Trang.

Thế giới, có lẽ, không chỉ cần một ngày để nhắc nhở về tự do báo chí. Thế giới cần những cuộc đời sẵn sàng dấn thân hành động để giành lấy và giữ lấy sự tự do ấy, khi vẫn còn những nơi không xem sự tự do đó là tất yếu.

**Ban Biên tập
Luật Khoa tạp chí**

Mục lục

Tâm điểm

- 8 Trần Quỳnh Vi
Phạm Đoan Trang và tinh thần tự do
- 11 Nguyễn Thành
Tuổi mới trong lao tù và ước mơ bình dị bên mẹ
- 13 Thiên Di
Cộng đồng quốc tế không ngừng lên tiếng cho Phạm Đoan Trang
- 19 Thúc Kháng
Bi kịch của lý tưởng nghề báo dưới chế độ cộng sản Việt Nam
- 23 Uyên Thanh
Từ dự án sông Hồng, người ta nhớ tới những nhà báo như Đoan Trang

Pháp luật

- 29 Trường An
Những điểm “độc lạ” của luật sư công Việt Nam

- 33 Trần Ngọc
Nghị quyết 68: Chưa kịp phát triển kinh tế đã có nguy cơ thành “kim bài miễn tù” cho giới tài phiệt

- 37 Trường An
Chính sách khoan hồng đầy mâu thuẫn trong định hướng sửa đổi Bộ luật Hình sự

- 41 Đan Thanh
Lại bàn chuyện đất đai: Khi “tài sản công” đánh nhau với “sở hữu toàn dân”

- 46 Trường An
Đề xuất thêm tội danh “tuyên truyền chống Đảng Cộng sản”: Một bước lùi của tư duy lập pháp

Chính trị

- 51 Thúc Kháng
Nguyễn Tấn Dũng tái xuất: Nhìn lại cuộc “Trọng-Dũng phân tranh” sau một thập niên

- 55 Đan Thanh
Vì sao chính quyền Việt Nam luôn cần đến “biểu tượng hư ảo” Hồ Chí Minh?

- 60 Thiên Di
Đặc xá ở Việt Nam: Ân huệ của nhà nước hay công cụ chính trị?

Quan điểm

- 66 Thiên Đồng
Nhà nước đã bao giờ minh bạch Quỹ bình ổn giá xăng, dầu trước nhân dân?

- 72 Sùng Chính
“Siêu nghề” an ninh mạng: Tìm ứng viên yêu tiền, quyền, và dữ liệu của nhân dân

- 78 Thúc Kháng
Những phát ngôn trên mạng xã hội có quyền lực rất lớn và chính quyền biết điều đó

- 81 Thúc Kháng
Nếu tư pháp Việt Nam còn nhiều oan sai và bất cập, nhà nước nên bỏ ngay án tử hình

- 84 Đan Thanh
Cấm sóng, rút sản phẩm khi nghệ sĩ vướng lùm xùm: Liệu có phải việc của cơ quan chức năng?

Dân sinh

- 91 Minh Viễn
Kỷ nguyên dùng lậu của Việt Nam đã đến hồi kết?

- 97 Trường An
Hội Bảo vệ Quyền Trẻ em Việt Nam ở đâu trong những vụ bạo hành gây chấn động?

Độc sách cùng Đoan Trang

- 103 Bào La
Nhật ký chiến tranh và những khoảng tối của ngoại giao Việt Nam

- 106 Thiên Di
Cuộc chiến vi mạch và cái bẫy tư duy về công nghệ như vũ khí

TÂM ĐIỂM

Sinh nhật Đoan Trang

PHẠM ĐOAN TRANG & TỰ DO

Tác giả: Trần Quỳnh Vi – Nguồn ảnh: Nguyễn Lân Thắng
 Bài được đăng lần đầu trên luatkhoea.com vào 25/5/2026

Khi cần phải viết về Phạm Đoan Trang, tôi luôn chọn suy nghĩ rất lâu vì tôi muốn nhớ lại những kỷ niệm với Trang. Tôi đã trải qua gần một năm quen biết Đoan Trang khi Trang đến Mỹ 12 năm trước. Có lẽ, tôi không phải là người nên viết về Trang vì thời gian mà tôi trải qua với Trang rất ngắn, ngắn hơn nhiều so với những người khác.

Tôi chưa đi biểu tình với Trang, tôi chưa đi làm báo với Trang, hình ảnh của Trang trong trí nhớ của tôi có thể sẽ khác nhiều so với người khác. Vậy mà khi tôi đang muốn viết gì đó về Trang bắt đầu từ vài tuần trước, thì một bác người Hà Nội, là người mà tôi và Trang đều quen biết, đã gửi cho tôi những dòng status mà Trang đã viết vào tháng 5 năm 2019 khi tôi vừa tỉnh dậy sau một cơn bạo bệnh. Trang viết, tôi là người hiểu Trang nhất, có thể tự đọc được và nói những gì Trang nghĩ bằng cả tiếng Việt và tiếng Anh.

Đọc những dòng viết bảy năm trước của Trang khiến cho tôi hiểu hơn về tình bạn của chúng tôi. Tôi có thể suy đoán được những điều Trang nghĩ vì tôi nhìn Trang như là một người bạn thân chứ không nghĩ đến Trang là một nhà đấu tranh dân chủ, một người đấu tranh cho nhân quyền, hay cả là một nhà báo. Tôi nhìn Trang và thấy Trang cần một cuộc sống ... bình thường. Có những điều rất bình thường mà đôi khi chúng ta, vì công việc, vì trách nhiệm đã cuốn mình đi thật xa nó.

Tôi, vì chỉ là người bạn bình thường của Trang, nên hôm nay tôi sẽ viết về cô bạn Đoan Trang bình thường của tôi và điều mà tôi, cũng như rất nhiều người trên thế giới này, đang mong đợi, đó là tự do cho Trang. Tự do để làm gì ư? Chắc là vì tôi hơi ích kỷ, nên tôi chỉ mong Trang được sống một cuộc đời dành cho bản thân cô ấy nhiều một chút. Tôi mong Trang sẽ có những buổi chiều ở nhà ăn

cơm với mẹ, rồi hai mẹ con sẽ nắm tay nhau đi bộ, tâm sự với nhau. Tôi mong Trang tự chăm sóc cho bản thân của mình, sẽ mua áo mới và dặm một chút phấn son để thấy mình cũng xinh đẹp. Rồi tôi mong mỗi đêm, Trang tự đàn hát những bài mà Trang yêu thích. Mong ước của tôi là chỉ như thế thôi.

Có lẽ sẽ có nhiều người bảo, mong ước của tôi không thích hợp cho một nữ anh thư như Trang. Nhưng tôi đoán chắc là Trang có những ước mơ đó vì Trang không bao giờ nghĩ, cũng như ao ước, bản thân là một anh thư cho bất kỳ điều gì hay cho lý tưởng nào cả. Đoan Trang là một người rất khiêm cung vì cô ấy chỉ nghĩ đến người khác, lo lắng cho người khác, và luôn viết về người khác chứ không khi nào tự tuyên xưng bản thân. Tôi có thể nói, Trang rất sợ hai chữ anh thư.

Có lần nhận được giải thưởng về nhân quyền, Trang đã gọi

cho tôi và nói, mình đâu có muốn nhận giải thưởng gì về quyền con người, nhận giải này là cho thấy ở quê hương mình, người dân chả có quyền gì cả. Rồi Trang im lặng. Và tôi biết, Trang im lặng là vì Trang đang ước rằng Việt Nam phải là nơi mà nhân quyền được tôn trọng, người dân sống hạnh phúc, ấm no chứ bản thân Trang nhận giải thưởng thì có gì tốt đẹp đâu.

Trang là một người như vậy đấy, luôn đặt người khác, đặt Việt Nam lên trên hết những mong ước cá nhân. Mà mong ước của Trang, đôi khi nó sẽ làm nhiều người ngạc nhiên. Nếu tôi viết rằng, Trang chỉ mong ước nếu đất nước tốt đẹp lên thì bản thân sẽ mang cây đàn đi khắp nơi để đàn hát cho người khác nghe, chắc là nhiều người sẽ không tin. Vậy mà đó là sự thật, Trang chỉ có một mong ước giản dị như vậy. Thế nhưng, khi nghe Trang ước như thế, tôi cũng ghen lời vì không thể nào nói với Trang rằng, ừ, Trang hãy cứ ôm đàn đi khắp nơi đàn hát cho thỏa thích Trang nha.

Năm nay, tôi viết về Phạm Đoàn Trang trong trí nhớ của tôi khi chỉ còn vài ngày nữa là đến ngày sinh nhật của Trang. Đây là lần thứ sáu Trang phải đón sinh nhật trong tù. Một người bạn giản dị, chân thành của tôi, người chỉ mong bản thân góp vào đời bằng những cung đàn lời

hát, lại phải ăn sinh nhật trong tù vì đã dùng tư tưởng tự do để viết lên những bài báo, những cuốn sách mở mang cho người khác về quyền con người, về dân chủ, và về một đất nước tốt đẹp hơn mà chúng ta đều đáng được có.

Tư tưởng tự do của Phạm Đoàn Trang có phải là “hành vi tuyên truyền chống phá nhà nước” không, tôi xin để mọi người tự xét. Còn đối với tôi, Phạm Đoàn Trang đang ở tù là vì cô ấy vẫn giữ vững tư tưởng tự do của bản thân. Tự do trong con người của Trang to lớn hơn rất nhiều những thứ “tự do” vật chất mà người khác nghĩ là họ có. Đoàn Trang có tự do trong tâm tưởng, nên cô ấy vẫn luôn có tự do cho dù bị giam cầm.

Tinh thần tự do đó, không ai có thể cầm tù nó được, và Đoàn Trang vẫn truyền cảm hứng cho những ai mong có được tinh thần đó như cô. Nhà tù chỉ giam giữ được thân xác, không thể giam được tinh thần tự do. Vậy nên, tôi viết những lời giản dị này để kể cho mọi người nghe về một người phụ nữ tốt bụng, khiêm cung, nhưng đầy quả cảm, về một người hiểu thật rõ tự do nghĩa là gì và vì như vậy, nên cô ấy luôn tự do.

Chúc mừng sinh nhật, nhà báo Phạm Đoàn Trang! ■

Sinh nhật Đoàn Trang

Tuổi mới trong lao tù và ước mơ bình dị bên mẹ

Tác giả: Nguyễn Thành

Bài được đăng lần đầu trên luatkhoa.com vào 22/5/2026

Ngày 27/5 là sinh nhật của nhà báo Phạm Đoàn Trang, đây cũng là sinh nhật năm thứ sáu của chị trong chốn lao tù. Gần sáu năm đằng đẵng trôi qua kể từ ngày chị bị bắt (tháng 10/2020), tự do vẫn là một điều xa xỉ, và ước mơ bình dị được sống bên mẹ của chị ấy vẫn chưa thể thành hiện thực.

ƯỚC NGUYỆN NGÀY VỀ CHÚA TRỌN

Nhớ những lần gặp nhau trước lúc bị bắt, chị Trang thường tâm sự rằng chị muốn quay về Hà Nội sống với mẹ, vì giờ những cuốn sách cần thiết chị đã hoàn thành. Mấy năm

trước đó, chị đã phải sống lang thang khắp nơi ở Sài Gòn chỉ vì sợ an ninh bắt khi công việc còn đang dở dang.

“Mẹ chị giờ già và hơi lẫn rồi...”

Nói đến đây, giọng chị trầm lại. Ước muốn được về nhà với mẹ tưởng chừng đơn giản đó lại vô cùng nghiệt ngã đối với chị. Trong hoàn cảnh cơ quan an ninh luôn tạo áp lực để đẩy chị ra khỏi Hà Nội hoặc bắt giam nhằm bảo đảm “tình hình an ninh chính trị” của thủ đô, chị hiểu rõ lối về nhà gian nan thế nào.

“Nhưng giờ mà về cũng khó em à, còn bao nhiêu việc phải làm.” Đôi lúc chị Trang cũng

muốn nghỉ ngơi lắm, nhưng lại sợ mình không làm thì không ai làm.

NGƯỜI CHÉP SỬ CHO PHONG TRÀO DÂN CHỦ

Chị đã tận dụng điểm mạnh lớn nhất của mình là khả năng viết lách để ghi chép lại tất cả các sự kiện phong trào xã hội, chính trị quan trọng nhằm lưu lại tư liệu cho lớp người hoạt động sau.

• **Các báo cáo lịch sử:** Những sự kiện nổi bật như các cuộc biểu tình chống Trung Quốc (2011-2014) hay thảm họa môi trường Formosa (2016) đều do một tay chị tổng hợp, biên

dịch bằng cả hai ngôn ngữ Việt – Anh.

• **Bộ ba tác phẩm nền tảng:**

Ba cuốn sách cốt lõi của chị chính là ba giai đoạn mà một người hoạt động dân chủ cần được trang bị:

- **Kiến thức:**
Chính trị bình dân
- **Hành động:**
Phản kháng phi bạo lực
- **Sự trả giá:**
Cầm nang nuôi tù

Những cuốn sách này là cái gai trong mắt giới nhà cầm quyền, nhưng bước ngoặt thực sự dẫn đến chiếc còng số 8 là khi “Báo cáo Đồng Tâm” được xuất bản. Bản báo cáo vạch trần sự thật về vụ tấn công thôn Hoàn đã khiến chị bị bắt ngay sau đó, bất chấp những lời cảnh báo gián tiếp trước đó từ phía an ninh.

“NẾU MÌNH KHÔNG LÀM, AI SẼ LÀM?”

Chị Trang luôn lo là “không ai làm” nên chị cứ ôm về mình mọi thứ. Không phải chị tự cao cho là mình giỏi. Những người có khả năng như chị trong xã hội có rất nhiều, nhưng họ chỉ nghĩ khác chị một chút: “Chắc ai đó sẽ làm thôi”. Chính cái suy nghĩ gánh vác thay cho số đông ấy đã đẩy người phụ nữ nhỏ nhắn, mang trên mình đầy thương tích ấy vào chốn ngục tù.

Tự do không bao giờ là miễn phí, nó luôn được trả giá bằng máu, nước mắt và thanh xuân của một ai đó. Để xã hội có được một chút không gian lên tiếng như hiện nay, đã có biết bao án tù đầy trong quá khứ và hiện tại.

Bước sang ngày 27/5, đón một tuổi mới nữa sau song sắt, sự hy sinh tự do cá nhân cho quyền tự do ngôn luận của chị Đoàn Trang chắc chắn sẽ còn làm chúng ta phải suy nghĩ rất nhiều về giá trị của hai chữ **TỰ DO**. ■

Sinh nhật Đoàn Trang

Cộng đồng quốc tế không ngừng lên tiếng cho *Phạm Đoàn Trang*

Tác giả: Thiên Di – Tranh minh họa: JinJin/PEN America – Đồ họa: Linh Hạ
Bài được đăng lần đầu trên luatkhoa.com vào 21/5/2026

Trong gần sáu năm kể từ ngày bị bắt, Phạm Đoan Trang liên tục nhận được sự ủng hộ từ các tổ chức nhân quyền, báo chí và văn chương trên khắp thế giới.

Những giải thưởng danh giá và các chiến dịch vận động quốc tế là minh chứng rõ ràng nhất cho sức ảnh hưởng của Đoan Trang lẫn sự phi lý trong bản án mà bà đang phải nhận. Trường hợp của bà đã trở thành biểu tượng cho cuộc đấu tranh vì tự do ngôn luận và tự do báo chí tại Việt Nam.

TỪ NHÀ BÁO ĐỘC LẬP ĐẾN TỪ NHÂN LƯƠNG TÂM

Trước khi bị bắt, Phạm Đoan Trang đã xây dựng một sự nghiệp báo chí và xuất bản độc lập hiếm có tại Việt Nam.

Bà từng làm việc cho các cơ quan báo chí nhà nước từ năm 2000 đến 2013, trước khi chuyển hẳn sang hoạt động độc lập. Bà là người đồng sáng lập và là biên tập viên của *Luật Khoa tạp chí*. Đây là tờ báo độc lập trực tuyến chuyên về pháp luật, chính trị, nhân quyền và pháp quyền. Ngoài ra, Phạm Đoan Trang cũng là đồng sáng lập viên và biên tập viên của *The Vietnamese Magazine*, ấn bản Anh ngữ của *Luật Khoa tạp chí*, phục vụ độc giả quốc tế.

Bà cũng đồng sáng lập ra Nhà xuất bản Tự do và tổ chức môi trường Green Trees, đồng thời là tác giả của hơn chín đầu sách bằng tiếng Việt về các chủ đề dân chủ, nhân quyền, quyền LGBT, kháng cự phi bạo lực và chính sách công. Những cuốn sách tiêu biểu của bà bao gồm *Chính trị bình dân*, *Cấm nang nuôi tù* và *Phản kháng phi bạo lực*. Toàn bộ các đầu sách này đều bị cấm lưu hành ở Việt Nam.

Ngày 6/10/2020, Phạm Đoan Trang bị bắt tại TP. Hồ Chí Minh. Sau hơn một năm bị tạm giam gần như biệt lập, tháng 12/2021 bà bị Tòa án Nhân dân TP. Hà Nội tuyên phạt chín năm tù với cáo buộc “tuyên truyền chống nhà nước” theo Điều 88 Bộ luật Hình sự 1999. [1]

Các tổ chức nhân quyền quốc tế lớn, gồm Amnesty International, Human Rights Watch, CPJ và Article 19, đồng thuận xác định Phạm Đoan Trang là tù nhân lương tâm: người bị giam cầm không phải vì bạo lực hay âm mưu lật đổ, mà thuần túy vì các hoạt động biểu đạt ôn hòa. [2]

Toàn bộ cáo buộc chống lại bà đều xuất phát từ ba văn bản báo chí cụ thể được nêu trong cáo trạng: báo cáo về thảm họa môi trường Formosa năm 2016, báo cáo về tự do tôn giáo tại Việt Nam năm 2017, và một bài đánh

giá tổng quan về tình hình nhân quyền. [3]

Nhóm Công tác Liên Hiệp Quốc về Giám giữ Tùy tiện (WGAD) năm 2021 kết luận rằng điều luật được dùng để buộc tội bà là “quá mơ hồ đến mức không thể viện dẫn làm cơ sở pháp lý hợp lệ”, và việc giam giữ bà cấu thành hành vi vi phạm các quyền tự do biểu đạt, quan điểm và lập hội được bảo đảm bởi luật quốc tế. [4]

Vụ bắt giữ Phạm Đoan Trang ngay lập tức được cộng đồng trong nước và quốc tế đặc biệt chú ý vì bà hội tụ nhiều vai trò cùng lúc:

- Một nhà báo độc lập;
- Một tác giả có ảnh hưởng;
- Một người bảo vệ nhân quyền;
- Một phụ nữ dám thách thức quyền lực bằng phương pháp ôn hòa.

Bà không kêu gọi bạo lực, không nắm giữ quyền lực chính trị, và không hoạt động bí mật. Công cụ duy nhất của bà là sách, bài viết và kiến thức pháp luật. Điều đó khiến bản án dành cho bà trở thành minh chứng rõ ràng cho giới hạn của quyền tự do ngôn luận tại Việt Nam.

GÓC NHÌN TỪ CỘNG ĐỒNG QUỐC TẾ

Nhiều tổ chức quốc tế cho rằng đây là một trong những vụ án

tiêu biểu cho việc chính quyền Việt Nam sử dụng các quy định hình sự mơ hồ để trừng phạt tiếng nói bất đồng chính kiến.

Human Rights Watch cho rằng Phạm Đoan Trang bị nhắm đến vì bà phơi bày các vi phạm nhân quyền và hỗ trợ tù nhân chính trị. [5]

Amnesty International khẳng định “việc bà làm nên được tôn vinh và bảo vệ, chứ không phải bị trừng phạt và hình sự hóa.” [6]

PEN America nhận định việc giam cầm bà không chỉ là cuộc tấn công vào một nhà văn, mà còn là cuộc tấn công vào quyền tiếp cận sự thật của người dân Việt Nam. [7]

CÁC TUYÊN BỐ QUỐC TẾ ỦNG HỘ VÀ KÊU GỌI TRẢ TỰ DO

Trong gần sáu năm kể từ khi bị bắt, Phạm Đoan Trang liên tục nhận được sự ủng hộ từ Liên Hiệp Quốc, các chính phủ phương Tây, nghị sĩ quốc tế và những tổ chức lớn nhất thế giới trong lĩnh vực nhân quyền, tự do báo chí và văn chương.

Ngay trước khi bà bị bắt vào tháng 10/2020, năm báo cáo viên đặc biệt của Hội đồng Nhân quyền Liên Hiệp Quốc (United Nations Human Rights Council) đã gửi thư tới chính phủ Việt Nam để bày tỏ quan ngại về tình trạng sách nhiễu đối với bà. [8]

Trong khi đang bị tạm giam vào năm 2021, Nhóm Công tác của Liên Hiệp Quốc về Giám giữ Tùy tiện đã kết luận rằng việc giam giữ Phạm Đoan Trang là trái với luật pháp quốc tế. [9]

Cùng thời điểm, liên minh 28 tổ chức nhân quyền và tự do ngôn luận quốc tế đã ký tuyên bố chung kêu gọi trả tự do ngay lập tức và vô điều kiện cho bà. [10]

Sau khi bà bị bắt và bị kết án chín năm tù vào cuối năm 2021, hàng loạt tổ chức như Reporters Without Borders, Amnesty International, Human Rights Watch, Committee to Protect Journalists và PEN America đã đồng loạt lên án và yêu cầu trả tự do vô điều kiện cho bà.

Ngoài ra, Bộ Ngoại giao Mỹ và Liên minh Châu Âu cũng nhiều lần nêu đích danh trường hợp của bà trong các tuyên bố ngoại giao. [11]

Từ năm 2023 đến 2025, trường hợp của Phạm Đoan Trang tiếp tục được đưa vào các chiến dịch vận động của Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ, các thư ngỏ của nghị sĩ Mỹ và châu Âu, cùng nhiều tuyên bố của các liên minh quốc tế. [12]

Tháng 5/2025, các tổ chức độc lập như RSF, CPJ, PEN America và Sáng kiến Pháp lý Việt Nam (LIV, cơ quan chủ quản của *Luật Khoa tạp chí*) cùng ra tuyên bố nhân sinh nhật thứ 47 của bà, nhấn

manh tình trạng sức khỏe suy giảm và yêu cầu cho phép bà được tiếp cận dịch vụ y tế độc lập. [13]

Đến tháng 10/2025, hơn 20 tổ chức nhân quyền và tự do báo chí đã ký vào tuyên bố chung để yêu cầu chính quyền Việt Nam trả tự do cho bà và bảo đảm bà được tiếp cận chăm sóc y tế độc lập. [14] Theo tuyên bố chung, dù bị cầm tù, “chính quyền Việt Nam sẽ không thể xóa bỏ cuộc đấu tranh của Phạm Đoan Trang vì tự do báo chí và quyền tiếp cận thông tin”. [15]

Tháng 12/2025, sau đúng bốn năm bà bị kết án, liên minh gồm RSF, PEN International, CPJ, PEN America, Amnesty International và các tổ chức khác tiếp tục ra tuyên bố chung, kêu gọi cộng đồng quốc tế gia tăng áp lực ngoại giao với Hà Nội yêu cầu trả tự do cho Đoan Trang. [16]

NHỮNG GIẢI THƯỞNG QUỐC TẾ DÀNH CHO PHẠM ĐOAN TRANG

Từ trước khi bị bắt, Phạm Đoan Trang đã được cộng đồng quốc tế ghi nhận như một trong những tiếng nói quan trọng nhất về dân chủ và nhân quyền tại Việt Nam. Những giải thưởng quốc tế danh giá bà từng được nhận và những sự ghi nhận đối với đóng góp của bà bao gồm:

- Giải Homo Homini (2018): Tổ chức People in Need trao giải Homo Homini cho bà nhằm ghi nhận những đóng góp trong việc thúc đẩy tự do và chống lại chủ nghĩa chuyên quyền. [17]
- Giải Tự do Báo chí của RSF (2019): Reporters Without Borders trao Giải Tự do Báo chí năm 2019 cho Phạm Đoan Trang. Khi nhận giải, bà nói sẽ tiếp tục đấu tranh cho đến khi “làm báo không còn bị xem là tội phạm”. [18]
- Martin Ennals Award (2022): Năm 2022, bà trở thành người Việt Nam đầu tiên nhận giải thưởng Martin Ennals Award. Thân mẫu của bà đã sang Geneva để nhận giải thay con gái trong khi bà đang chịu án tù. [19]
- International Press Freedom Award (2022): Committee to Protect Journalists trao Giải Tự do Báo chí Quốc tế cho Phạm Đoan Trang. [20]
- International Women of Courage Award (2022): Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ trao tặng bà Giải Phụ nữ Can đảm Quốc tế. [21]
- Media Freedom 2022: Giải thưởng Tự do Truyền thông Canada – Vương quốc Anh năm 2022 (Media Freedom 2022) được công bố vinh danh Phạm Đoan Trang vì những đóng góp trong việc

thúc đẩy quyền con người và tự do ngôn luận. [22]

- PEN/Barbey Freedom to Write Award (2024): PEN America vinh danh Phạm Đoan Trang bằng giải Freedom to Write dành cho các nhà văn bị cầm tù vì tác phẩm và quan điểm của họ. [23]
- Tucholsky Prize (2025): PEN Sweden tiếp tục trao Giải Tucholsky cho bà vào năm 2025. [24]
- Chiến dịch #FreePhamDoanTrang: Bên cạnh các giải thưởng, nhiều tổ chức quốc tế đã phối hợp vận động để yêu cầu trả tự do cho Phạm Đoan Trang.

LO NGẠI VỀ ĐIỀU KIỆN GIAM GIỮ

Các tổ chức quốc tế cho biết sức khỏe của bà tiếp tục suy giảm do di chứng từ vụ bị công an hành hung năm 2015, cùng các vấn đề sức khỏe phát sinh trong thời gian thụ án. [25]

“BẠN KHÔNG ĐƠN ĐỘC”

Phạm Đoan Trang từng nói rằng những giải thưởng quốc tế giúp những người viết và hoạt động ở Việt Nam biết rằng công việc của họ vẫn được thế giới nhìn nhận và ủng hộ. [26]

Trong một môi trường mà công việc làm báo độc lập bị

hình sự hóa, sự công nhận đó không chỉ mang ý nghĩa biểu tượng, mà còn là một nguồn động viên tinh thần quan trọng.

MỘT BIỂU TƯỢNG CỦA TỰ DO BÁO CHÍ TẠI VIỆT NAM

Tường hợp của Phạm Đoan Trang thường được các tổ chức quốc tế nhắc đến như ví dụ điển hình cho tình trạng đàn áp quyền tự do biểu đạt ở Việt Nam. Trong danh sách xếp hạng tự do báo chí thế giới do Reporters Without Borders thực hiện, Việt Nam gần đây tiếp tục nằm trong nhóm quốc gia có thứ hạng thấp nhất. [27]

Từ Prague đến Paris, Geneva, New York và Stockholm, các tiếng nói ủng hộ Phạm Đoan Trang vẫn tiếp tục vang lên. Bản án dành cho bà có thể kéo dài nhiều năm, nhưng những gì bà viết và đại diện vẫn tiếp tục nhận được sự đồng hành của cộng đồng quốc tế. ■

CHÚ THÍCH

1. Thanh Lam. (14/12/2021). Bà Phạm Đoan Trang bị phạt 9 năm tù. VnExpress. <https://vnexpress.net/ba-pham-doan-trang-bi-phat-9-nam-tu-4402858.html>
2. Liên minh 28 tổ chức, tuyên bố chung, 26/10/2021. Xem: Article 19, Vietnam: Release journalist and human rights defender Pham Doan Trang, <https://www.article19.org/resources/vietnam-release-journalist-human-rights-defender-pham-doan-trang> “It is clear that Pham Doan Trang is being persecuted for her long-standing work as an independent journalist, book publisher, and human rights defender.” Xem thêm: Human Rights Watch, <https://www.hrw.org/news/2021/10/26/vietnam-immediately-release-independent-journalist-and-human-rights-defender-pham-o>
3. People in Need, PIN asks for immediate release, op. cit.: “The published indictment of Doan Trang calls attention to three specific pieces of writing, including a book-length report about the 2016 Formosa disaster; a 2017 report on the freedom of religion in Vietnam; and an undated article titled ‘General assessment of the human rights situation in Vietnam.’” <https://www.peopleinneed.net/pin-asks-for-immediate-release-of-journalist-and-homo->

- homini-award-laureate-pham-doan-trang-8162gp
- 4. United Nations Human Rights Council, Working Group on Arbitrary Detention. (2021, November 4). Opinions adopted by the Working Group on Arbitrary Detention at its 91st session, 6–10 September 2021: Opinion No. 40/2021 concerning Pham Doan Trang (Viet Nam) (A/HRC/WGAD/2021/40). United Nations Digital Library. https://digitallibrary.un.org/record/3959514/files/A_HRC_WGAD_2021_40-EN.pdf
- 5. Human Rights Watch, Việt Nam: Phóng thích Phạm Đoan Trang, hrw.org, 26/10/2021. <https://www.hrw.org/vi/news/2021/12/13/380160>
- 6. Amnesty International, Viet Nam: Crackdown on dissent continues with ‘egregious’ nine-year sentence for Pham Doan Trang, 14/12/2021. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/12/vietnam-pham-doan-trang-conviction/>
- 7. PEN America, Four Years After Pham Doan Trang’s Sentencing, International Coalition Is Once Again Urging Her Release, 12/12/2025. <https://pen.org/press-release/pham-doan-trang-four-years/>
- 8. Báo cáo viên Đặc biệt của UN Human Rights Council gửi thư đến chính phủ Việt Nam, tháng 9/2020. <https://>

- spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25542
- 9. Tran, Q.-V. (2021, October 28). Pham Doan Trang’s trial postponed while UN Working Group on Arbitrary Detention called for her immediate release. The Vietnamese Magazine. <https://thevietnamese.org/2021/10/pham-doan-trangs-trial-postponed-while-un-working-group-on-arbitrary-detention-called-for-her-immediate-release/>
- 10. Article 19. (2021, October 26). Tuyên bố chung yêu cầu trả tự do ngay lập tức cho nhà báo độc lập và nhà hoạt động nhân quyền Phạm Đoan Trang. <https://www.article19.org/vi/resources/tuyen-bo-chung-yeu-cau-tra-tu-do-ngay-lap-tuc-cho-nha-bao-doc-lap-va-nha-hoat-dong-nhan-quyen-pham-doan-trang/>
- 11. U.S. Department of State, The Upheld Conviction of Pham Doan Trang, 25/8/2022. EEAS, Vietnam: Statement by the Spokesperson on conviction on appeal of Pham Doan Trang, 25/8/2022.
- 12. Tom Lantos Human Rights Commission, Pham Doan Trang case timeline. <https://humanrightscommission.house.gov/DFP/Countries/Vietnam/Pham-Doan-Trang>
- 13. RSF, CPJ, LIV, PEN America, tuyên bố chung nhân sinh nhật thứ 47, 27/5/2025. Xem: RSF,

#FreePhamDoanTrang: RSF and an international coalition call for the release of the Vietnamese journalist as she spends her 47th birthday behind bars; CPJ, CPJ, others press Vietnam to free Pham Doan Trang, 27/5/2025

14. Liên minh hơn 20 tổ chức quốc tế, tuyên bố chung nhân kỷ niệm 5 năm bị bắt, 6/10/2025. Xem: RSF, #FreePhamDoanTrang: RSF, international coalition call for Vietnamese journalist's release on 5th anniversary of her arrest; Freedom House, International coalition of human rights groups calls for Pham Doan Trang's release on the 5th anniversary; CPJ, CPJ, partners urge Vietnam to free Pham Doan Trang on arrest anniversary, 6/10/2025.

15. Tuyên bố liên minh 5 năm, 6/10/2025. Xem: Front Line Defenders, Vietnam: International coalition of human rights groups calls for Pham Doan Trang's release; PEN International, PEN International joins coalition calling for her release, 6/10/2025.

16. RSF, CPJ, PEN International, Amnesty International và 5 tổ chức khác, tuyên bố chung nhân kỷ niệm 4 năm bị kết án, 12/12/2025. Xem: PEN America, Four Years After Pham Doan Trang's Sentencing; RSF, Vietnam: Four years after Pham Doan Trang was sentenced, RSF and a coalition of NGOs call for her release, 12/12/2025. <https://rsf.org/en/vietnam-four-years-after-pham-doan-trang-was-sentenced-rsf-and-coalition-ngos-call-her-release>

17. People in Need, The Homo Homini Prize for 2017 will be

awarded to Pham Doan Trang, 13/2/2018. <https://www.peopleinneed.net/the-homo-homini-prize-for-2017-will-be-awarded-to-a-persecuted-vietnamese-blogger-4888gp>

18. Reporters Without Borders, RSF's 2019 Press Freedom Awards, 12/9/2019. <https://rsf.org/en/journalists-saudi-arabia-vietnam-and-malta-honoured-rsf-s-2019-press-freedom-awards>

19. Martin Ennals Foundation, 2022 Martin Ennals Laureates, 19/1/2022. Lễ trao giải diễn ra ngày 2/6/2022 tại Geneva, Thụy Sĩ. <https://www.martinennalsaward.org/and-the-martin-ennals-laureates-2022-are/>

20. Committee to Protect Journalists, CPJ Announces 2022 International Press Freedom Award Winners, 15/7/2022. <https://cpj.org/thetorch/2022/07/cpj-announces-2022-international-press-freedom-awards/>

21. U.S. Department of State, 2022 Secretary of State's International Women of Courage Award, 8/3/2022. <https://2021-2025.state.gov/2022-international-women-of-courage-award/>

22. Chính phủ Canada và Vương quốc Anh, Giải Tự do Truyền thông Canada-Anh năm 2022, công bố tại Hội nghị Tự do Báo chí Toàn cầu lần thứ ba, Tallinn, Estonia, 10/2/2022 <https://www.gov.uk/government/news/canada-and-united-kingdom-announce-recipient-of-the-2022-media-freedom-award>

23. PEN America, PEN/Barbey 2024 Freedom to Write Award, 11/4/2024. Lễ trao giải ngày 16/5/2024 tại New York. <https://pen.org/press-release/pham-doan-trang-imprisoned-vietnamese-writer-and-dissident-to-receive-pen-americas-freedom-to-write-award-at-nyc-gala-may-16/>

24. PEN Sweden, Tucholsky Prize 2025. <https://www.svenskapen.se/senaste-nytt/2025/10/2/tucholsky>

25. Freedom House, tuyên bố 5 năm, 6/10/2025. Các yêu cầu cụ thể bao gồm: trả tự do ngay lập tức và vô điều kiện; đảm bảo an toàn, sức khỏe tâm lý, tiếp cận y tế độc lập; được tự chọn luật sư; được gọi video hàng tuần với gia đình. <https://freedomhouse.org/article/international-coalition-human-rights-groups-calls-pham-doan-trangs-release-5th-anniversary>

26. Radio Free Asia, Phạm Đoan Trang phát biểu trong một cuộc phỏng vấn trước khi bị bắt. Trích dẫn theo: RFA Vietnamese Service, Vietnamese Blogger Pham Doan Trang Receives Award For Work to Improve Journalistic Freedom, 13/9/2019. <https://www.rfa.org/english/news/vietnam/award-09132019144843.html>

27. RSF, World Press Freedom Index 2025. Xem: RSF, rsf.org/en/index. Việt Nam đứng thứ 173/180 quốc gia.

Từ dự án sông Hồng, người ta nhớ tới những nhà báo như Đoan Trang

Tác giả: Uyển Thanh – Nguồn ảnh: Thế Bằng/VnExpress

Bài được đăng lần đầu trên luatkhoa.com vào 26/5/2026

MỘT “KỶ TÍCH ĐÔ THỊ” ĐANG HÌNH THÀNH BÊN SÔNG HỒNG

Từ những tầng cao của các tòa tháp trung tâm nhìn xuống, dải sông Hồng nhuộm màu phù sa hiện lên như một chiếc khăn quàng ngang vùng lõi thành phố. Giữa dòng sông

và khu trung tâm sầm uất là những cộng đồng dân cư đông đúc đã tồn tại qua nhiều thế hệ, nơi có những mái nhà, những xóm nhỏ và đời sống giàu – nghèo đan xen trong một không gian rất riêng của thủ đô.

Nhưng trong tương lai gần, hình ảnh ấy có thể thay đổi hoàn toàn bởi dự án Trục đại

lộ cảnh quan và phân khu đô thị sông Hồng – một đại công trình với tổng vốn đầu tư được ước tính lên tới hàng chục tỷ đô-la. [1]

Trên truyền thông nhà nước, dự án này thường được mô tả như biểu tượng mới của hiện đại hóa đô thị: một “kỳ tích sông Hồng” đang dần hình thành tại thủ đô. [2] Những

bản phối cảnh lấp lánh, các tuyến đại lộ ven sông, những khu đô thị mới và kỳ vọng tăng trưởng kinh tế đang phủ kín mặt báo.

Tuy nhiên, phía sau những hình ảnh phát triển ấy là một thực tế xã hội phức tạp hơn nhiều. Theo các quy hoạch được công bố, khoảng 247.000 cư dân sinh sống dọc hai bờ bãi sông Hồng sẽ chịu ảnh hưởng trực tiếp từ quá trình giải tỏa, tái định cư và tái cấu trúc không gian sống. [3]

Điều đáng chú ý không nằm ở việc một siêu dự án gây ra tranh luận trong xã hội – thứ vốn phổ biến ở mọi quốc gia có tốc độ đô thị hóa nhanh. Quan trọng hơn, gần như không tồn tại một cuộc thảo luận trên báo chí nhà nước nào đủ sâu về những hệ lụy xã hội của nó.

Giữa dòng thông tin một chiều ca ngợi sự phát triển, người ta bắt đầu nhận ra một khoảng trống lớn trong đời sống báo chí Việt Nam hiện nay: sự thiếu vắng của những nhà báo điều tra đấn thân, những người sẵn sàng đi xuống thực địa để nhìn các đại dự án từ góc nhìn của người dân bị tác động. Và khi nhắc đến kiểu báo chí ấy, nhiều người có thể sẽ nhớ tới nhà báo Phạm Đoàn Trang.

MỘT KIỂU BÁO CHÍ TƯỜNG ĐI XUỐNG THỰC ĐỊA

Năm 2012, khi vụ cưỡng chế đất đai ở Văn Giang, Hưng Yên gây chấn động dư luận, Đoàn Trang là một trong số ít nhà báo tiếp cận câu chuyện từ góc nhìn của người dân bị thu hồi đất. [4]

Trong các bài viết thời điểm đó, bà không chỉ nói về quy hoạch hay đền bù. Điều được đặt ở trung tâm là đời sống con người: tại sao người dân quyết liệt giữ đất, họ sẽ được và mất gì sau khi rời đi, và liệu phát triển đô thị có đang tạo ra những khoảng cách xã hội mới hay không. [5][6][7]

Đó cũng là những điều đang thiếu vắng trong câu chuyện sông Hồng hôm nay.

Những cộng đồng ven sông hiện nay không còn đơn thuần là các làng nông nghiệp bám bãi như nhiều thập kỷ trước. Đó là một cấu trúc dân cư đa dạng: có người làm chủ, có người làm thuê,... và có những gia đình đã sống ở đây qua nhiều thế hệ.

Với nhiều người, căn nhà ven sông không chỉ là tài sản lớn nhất họ có, mà còn là ký ức, cộng đồng và toàn bộ mạng lưới xã hội được hình thành suốt hàng chục năm. Nhưng trên mặt báo hiện nay, rất hiếm những tuyến bài đi sâu vào câu hỏi: điều gì sẽ xảy ra với các cộng đồng ấy sau cuộc đại di dời?

AI ĐƯỢC HƯỞNG LỢI, AI PHẢI TRẢ GIÁ?

Trong nhiều nền báo chí phát triển, một trong những vai trò quan trọng nhất của báo chí điều tra là kiểm tra tác động xã hội của các đại dự án.

Phần “được” của dự án sông Hồng hiện được nói đến rất nhiều: hạ tầng mới, tăng trưởng kinh tế, giá trị bất động sản và một diện mạo đô thị hiện đại hơn. [8]

Nhưng phần “mất” lại không được mấy ai đề cập: sự tan rã của những cộng đồng cư trú lâu đời, áp lực tái định cư, cảm giác bị đánh bật khỏi nơi chốn quen thuộc và nguy cơ những người yếu thế nhất sẽ bị đẩy ra ngoài tiến trình phát triển.

Trong các bài viết về Văn Giang hơn một thập niên trước, Đoàn Trang từng cố gắng đặt lại sự cân bằng cho cuộc tranh luận ấy bằng cách nhìn các dự án không chỉ từ góc độ quy hoạch, mà còn từ góc độ con người. [9]

KHOẢNG TRỐNG CỦA ĐỐI THOẠI CHÍNH SÁCH

Điểm đáng chú ý trong các bài viết về Văn Giang của Đoàn Trang không chỉ nằm ở việc phản ánh được xung đột, mà còn ở nỗ lực tìm kiếm cơ chế dung hòa lợi ích giữa nhà nước, doanh nghiệp và người dân.

Trong bài “Tìm một cơ chế hài hòa quyền lợi”, Đoàn Trang đặt vấn đề về sự chênh lệch giữa giá đền bù hành chính và giá trị thực tế của đất đai trên thị trường. [10] Xa hơn, bà đặt câu hỏi về vai trò của nhà nước: liệu nhà nước nên đóng vai trò một trọng tài dung hòa lợi ích hay chỉ là bên thúc đẩy tiến độ dự án?

Đó cũng là câu hỏi mà dự án sông Hồng đang đặt ra ngày hôm nay, nhưng ở quy mô lớn và phức tạp hơn nhiều.

Đặc thù của vùng bãi sông Hồng khiến vấn đề pháp lý trở nên nhạy cảm: có những khu đất phù sa tự bồi, những khu dân cư hình thành qua nhiều thế hệ nhưng thiếu giấy tờ sở hữu đầy đủ, cùng những dạng cư trú tồn tại suốt nhiều năm nhưng không dễ được định lượng bằng các tiêu chí hành chính thông thường. [11]

Trong bối cảnh như vậy, việc thiếu vắng các tiếng nói phản biện độc lập có thể khiến quá trình triển khai dự án dễ rơi vào logic một chiều của chủ trương và tầm nhìn quy hoạch, thay vì trở thành một cuộc thương lượng xã hội thực sự.

VÌ SAO BÁO CHÍ NGÀY CÀNG IM LẶNG?

Câu hỏi đặt ra là vì sao những tiếng nói phản biện như vậy ngày càng hiếm trong nền báo chí Việt Nam.

Một phần câu trả lời nằm ở môi trường tự do ngôn luận ngày càng bị thu hẹp trong nhiều năm qua, đặc biệt dưới thời kỳ lãnh đạo của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, khi các chủ đề liên quan tới đất đai, xã hội dân sự và chính sách công trở nên nhạy cảm hơn bao giờ hết. [12] Song hành với quá trình ấy là những bản án nặng nề dành cho các nhà báo, blogger và tiếng nói độc lập mà trường hợp của Phạm Đoàn Trang là một minh chứng tiêu biểu.

Song song với đó là áp lực kinh tế đối với các tòa soạn. Trong bối cảnh báo chí phụ thuộc ngày càng nhiều vào quảng cáo và làm truyền thông cho doanh nghiệp, đặc biệt từ lĩnh vực bất động sản, khả năng phản biện đối với các siêu dự án cũng dần trở nên hạn chế hơn.

Kết quả là các kênh báo chí nhà nước ngày càng thiên về vai trò quảng bá phát triển, trong khi chức năng giám sát xã hội và phản ánh tình hình từ thực địa cùng tiếng nói của nhân dân trở nên mờ nhạt.

MỘT THÀNH PHỐ KHÔNG CHỈ CÓ NHỮNG TÒA NHÀ CHỌC TRỜI

Mức độ văn minh, hiện đại của một đô thị không chỉ được đo bằng chiều cao của các tòa tháp hay chiều rộng của những đại lộ. Nó còn được đo bằng cách thành phố

ấy đối xử với những cộng đồng yếu thế, chịu hy sinh trong quá trình phát triển.

Dự án sông Hồng có thể sẽ thay đổi diện mạo của Hà Nội trong nhiều thập niên tới. Nhưng cùng với đó là những câu hỏi lớn về quyền lợi, về ký ức cộng đồng bị tác động, và về quyền lên tiếng của người dân trong quá trình định hình tương lai của thủ đô.

Khi báo chí không còn hiện diện đủ sâu ở thực địa để đặt ra những câu hỏi ấy, người ta sẽ tiếp tục nhớ tới những nhà báo như Đoàn Trang. ■

CHÚ THÍCH

1. Hiếu, T. (2026, May 12). Trục đại lộ cảnh quan sông Hồng 27 tỷ USD được đầu tư xây dựng thế nào? Báo Điện Tử Tiền Phong. <https://tienphong.vn/truc-dai-lo-canh-quan-song-hong-27-ty-usd-duoc-dau-tu-xay-dung-the-nao-post1842550.tpo>

2. VnExpress. (2025, December 14). Kỳ vọng “kỳ tích sông Hồng” từ trục đại lộ hơn 855.000 tỷ đồng. Vnexpress.Net; Báo VnExpress. <https://vnexpress.net/ky-vong-ky-tich-song-hong-tu-truc-dai-lo-hon-855-000-ty-dong-4993636.html>

3. Chung. (2026, May 23). Dự án Trục đại lộ cảnh quan sông Hồng Hà Nội có phương án tái định cư. <https://www.qdnd.vn; Báo Quân đội nhân dân. https://www.qdnd.vn/xa-hoi/cac-van-de/du-an-truc-dai-lo-canh-quan-song-hong-ha-noi-len-phuong-an-tai-dinh-cu-cho-nguoi-dan-1040885>

4. VnExpress. (2012, April 24). Hơn 160 hộ dân Văn Giang bị cưỡng chế thu hồi đất. Vnexpress.Net. <https://vnexpress.net/hon-160-ho-dan-van-giang-bi-cuong-che-thu-hoi-dat-2229379.html>

5. Minh. (2012, May 6). Vì sao người dân quyết liệt bám giữ đất? Báo Pháp Luật TP. Hồ Chí Minh. <https://plo.vn/vi-sao-nguoi-dan-quyet->

liet-bam-giu-dat-post46815.html

6. Công ty Cổ phần PropertyGuru Việt Nam. (2012, May 8). Batdongsan.Com.Vn. <https://wiki.batdongsan.com.vn/phan-tich-danh-gia/duoc-va-mat-sau-vu-thu-hoi-dat-o-van-giang-hung-yen-36220>

7. toquoc.vn. (2026). Vụ thu hồi đất ở Văn Giang (Hưng Yên) – Bài 3: Tìm một cơ chế hài hòa quyền lợi. Toquoc.Vn; Toquoc.vn – Báo điện tử của Bộ Văn Hóa Thể Thao & Du Lịch. <https://toquoc.vn/vu-thu-hoi-dat-o-van-giang-hung-yen-bai-3-tim-mot-co-che-hai-hoa-quyen-loi-99107397.htm>

8. Xem [2]

9. Xem [6]

10. Xem [7]

11. Tại sao vi phạm đất đai ven đê bãi sông Hồng khó xử lý? (2023). Vov.Gov.Vn. <https://vov.gov.vn/tai-sao-vi-pham-dat-dai-ven-de-bai-song-hong-kho-xu-ly-dtnew-501253>

12. Trịnh Hữu Long. (2024, July 22). Nguyễn Phú Trọng và di sản chống ngôn luận. Luật Khoa tạp chí. <https://luatkhoa.com/2024/07/nguyen-phu-trong-va-di-san-chong-ngon-luan/>

Bi kịch của lý tưởng nghề báo dưới chế độ cộng sản Việt Nam

Tác giả: [Thúc Kháng](#) – Nguồn ảnh: [TTXVN](#)

Bài được đăng lần đầu trên [luatkhoa.com](#) vào 27/5/2026

Lời tác giả: Nhân sinh nhật nhà báo Phạm Đoàn Trang, tác giả viết bài này như một lời tri ân tới những người đã chấp nhận trả giá để sống đúng với lý tưởng nghề báo của mình.

Có lẽ bi kịch lớn nhất của nghề báo ở Việt Nam là nhiều nhà báo biết rất rõ nghề của họ nên là

gì, nhưng không thể làm đúng điều đó.

Họ hiểu báo chí không chỉ để đăng thông cáo hay lặp lại lời của giới cầm quyền. Báo chí, trước hết phải đứng về phía sự thật và công chúng. Nhưng hiểu là một chuyện, làm được hay không lại là chuyện khác.

Đây không chỉ là cảm giác của những người quan sát báo chí Việt Nam.

Một nghiên cứu về nhà báo Việt Nam, “The Gap Between What They Say and What They Do: Journalists’ Role Conception and Role Performance in Socialist-Communist Context” (tạm dịch: Khoảng cách giữa

điều họ nói và điều họ làm: Nhận thức vai trò nghề nghiệp và thực hành nghề nghiệp của nhà báo trong bối cảnh xã hội chủ nghĩa – cộng sản), xuất bản năm 2023 trên tạp chí Journalism Studies, cũng đi đến kết luận tương tự: có một khoảng cách rất lớn giữa lý tưởng nghề nghiệp mà các nhà báo Việt Nam tin vào và điều họ thực sự có thể làm trong thực tế. [1]

LÝ TƯỞNG VÀ VÀO CẤU TRÚC QUYỀN LỰC

Nhiều nhà báo Việt Nam thực ra hiểu rất rõ công việc của họ nên như thế nào.

Nhóm nghiên cứu đã khảo sát 280 nhà báo thuộc nhiều loại hình cơ quan báo chí khác nhau và phân tích hơn một nghìn bài viết do chính những nhà báo này thực hiện.

Kết quả cho thấy nhiều người vẫn coi trọng các vai trò của báo chí như giám sát quyền lực, phục vụ công chúng, cung cấp thông tin hữu ích và giải thích các vấn đề xã hội cho độc giả.

Điều này cho thấy giới nhà báo Việt Nam không phải không biết nghề báo đúng nghĩa là gì. Vấn đề nằm ở chỗ điều họ tin và điều họ có thể làm trong thực tế là hai chuyện khác nhau.

Không quá khó để hiểu vì sao khoảng cách đó tồn tại.

Trong các nền báo chí tự do, báo chí tồn tại như một thiết chế độc lập với nhà nước. Công việc của nó là giám sát quyền lực, đặt câu hỏi với chính quyền, điều tra sai phạm và buộc người cầm quyền phải giải trình trước công chúng.

Nhưng báo chí Việt Nam không được tổ chức để làm những việc đó.

Theo nghiên cứu, hệ thống báo chí Việt Nam vận hành dưới sự quản lý chặt chẽ của nhà nước. Các cơ quan báo chí phải xin phép để được hoạt động, nhà báo phải có thẻ hành nghề, và các tòa soạn phải tuân theo những chỉ đạo chính trị từ Đảng Cộng sản. Đại diện các cơ quan báo chí thường xuyên nhận định hướng về những chủ đề cần tránh hoặc cách đưa tin đối với các vấn đề nhạy cảm.

Vì thế, sự giới hạn đã được thiết lập ngay trong cấu trúc tồn tại của nghề báo. Khoảng cách giữa điều họ nghĩ và điều họ làm, xét cho cùng, chính là khoảng cách giữa lý tưởng nghề nghiệp và khả năng được sống đúng với lý tưởng đó trong hệ thống báo chí hiện nay.

NHÀ BÁO VIỆT NAM PHẢI CHỊU CẢNH “MỘT CỔ, HAI TRÒNG”

Nghiên cứu cho thấy những tờ báo càng phụ thuộc vào nhà nước thì nhà báo càng khó

làm nghề theo đúng điều họ tin là nghề báo nên làm.

Tiền bạc là một phần của vấn đề. Khi một tòa soạn sống nhờ ngân sách và nằm trong guồng máy quyền lực, thì tự do nghề nghiệp của nhà báo sẽ càng bị giới hạn. Càng lệ thuộc vào hệ thống, họ càng khó viết và làm nghề một cách độc lập.

Nghiên cứu chia báo chí Việt Nam thành ba nhóm tương đối rõ ràng.

Nhóm thứ nhất là các cơ quan báo chí được nhà nước tài trợ gần như hoàn toàn, như *Nhân Dân*, *Sài Gòn Giải Phóng*, *VTV*, hay *VOV*.

Trong mô hình này, từ nhân sự, cơ sở vật chất cho tới chi phí vận hành đều gắn với ngân sách và cấu trúc quyền lực nhà nước. Những cơ quan này tồn tại chủ yếu để truyền tải đường lối, chính sách và hệ tư tưởng của Đảng Cộng sản.

Nhóm thứ hai là các tờ báo được nhà nước hỗ trợ một phần, như *Tuổi Trẻ*, *Thanh Niên*, *Lao Động*, *VietNamNet*.

Họ có không gian thị trường rộng hơn, có thể khai thác các đề tài đời sống, xã hội hay giải trí để thu hút độc giả, nhưng vẫn nằm trong hệ thống quản lý chính trị chung.

Nhóm thứ ba là các cơ quan báo chí gần như tự chủ tài chính, hoạt động gần với logic của doanh nghiệp truyền thông hơn, như *Kenh14*, *Soha*, hay *24h*.

Nhưng môi trường báo chí Việt Nam không vận hành đơn giản theo kiểu “càng ít nhà nước càng tự do”.

Đúng là các nhà báo làm việc trong những cơ quan báo chí phụ thuộc vào nhà nước thường khó làm nghề theo đúng lý tưởng của mình.

Nhưng ngược lại, những tờ báo tự chủ tài chính hơn cũng chưa chắc đã tự do hơn. Họ chỉ chuyển sang một kiểu lệ thuộc khác: lệ thuộc vào thị trường.

Nghiên cứu mô tả khá rõ sự chuyển đổi này trong bối cảnh báo chí Việt Nam sau Đổi Mới.

Từ thập niên 1990, nhà nước bắt đầu thúc đẩy cơ chế “tự chủ”, buộc nhiều cơ quan báo chí phải tự kiếm nguồn thu thay vì sống hoàn toàn bằng ngân sách. Điều đó khiến các tòa soạn ngày càng phụ thuộc vào quảng cáo, tài trợ doanh nghiệp và số bản tiêu thụ hay lượng truy cập.

Và khi lượng phát hành và số lượt xem trở thành điều kiện để tồn tại, cách làm báo cũng thay đổi theo.

Những bài điều tra dài hơi, phản biện chính sách hay giám sát quyền lực thường tốn nhiều thời gian, công sức và rủi ro, nhưng chưa chắc đem lại nhiều người đọc. Trong khi đó, scandal nghệ sĩ, tin giật gân hay các cuộc tranh cãi đầy cảm xúc trên

mạng xã hội lại dễ thu hút người xem hơn rất nhiều.

Nghiên cứu cho thấy những cơ quan báo chí vận hành theo kiểu gần với báo lá cải thường ưu tiên các nội dung gây cảm xúc mạnh, kích động đám đông hoặc mang màu sắc dân tộc chủ nghĩa, hơn là làm đúng vai trò giám sát quyền lực của báo chí.

Điều này đặc biệt dễ thấy ở Việt Nam. Những nội dung liên quan đến chống Trung Quốc, bóng đá, tự hào dân tộc mà nhiều tờ báo tập trung thường rất dễ thu hút công chúng, mà lại vẫn nằm trong giới hạn chính trị an toàn.

Tóm lại, nhà báo Việt Nam vì thế bị kẹp giữa hai sức ép cùng lúc.

Một bên là giới hạn chính trị: không được bước quá xa khỏi lằn ranh mà hệ thống cho phép.

Một bên là áp lực thương mại: phải sản xuất nội dung đủ nhanh, đủ nóng và đủ cảm xúc để tồn tại trong thị trường truyền thông đầy tính cạnh tranh.

Ở giữa hai sức ép ấy, những nội dung mang giá trị cốt lõi nhất của nghề báo như những tin, bài điều tra dài hạn, phản biện quyền lực, bảo vệ nhóm yếu thế, giải thích các vấn đề xã hội một cách nghiêm túc, dần trở thành thứ khó tồn tại nhất.

CÓ NHỮNG NHÀ BÁO ĐÃ BƯỚC RA KHỎI VÙNG KIỂM SOÁT CỦA CHÍNH QUYỀN

Đù vậy, lịch sử báo chí Việt Nam cũng cho thấy luôn tồn tại những người chấp nhận bước ra khỏi các giới hạn mà hệ thống áp đặt lên nghề báo.

Họ thường phải trả giá rất đắt.

Có người mất việc. Có người bị tước thẻ nhà báo. Có người bị theo dõi, sách nhiễu, hành hung hoặc bỏ tù. Có người cuối cùng phải rời khỏi đất nước để tiếp tục viết trong cảnh lưu vong.

Theo tổ chức Reporters Without Borders, hơn 70 nhà báo Việt Nam đang phải ngồi tù vì hoạt động báo chí hoặc bày tỏ quan điểm độc lập. [2]

Sự tồn tại của họ cho thấy một điều rất quan trọng: vấn đề của báo chí Việt Nam không phải là không có người muốn làm báo đúng nghĩa. Ngược lại, luôn có những người sẵn sàng sống với lý tưởng nghề nghiệp của mình.

Chỉ có điều, trong hệ thống báo chí hiện nay, lựa chọn đó thường đồng nghĩa với việc phải chấp nhận đánh đổi sự an toàn, sự nghiệp, tự do cá nhân, thậm chí cả cuộc sống bình thường của mình.

Và đó có lẽ là điều khiến nhiều nhà báo khác chọn ở lại trong vòng kim cô của hệ thống.

Không phải ai cũng dám bước ra khỏi những giới hạn mà hệ thống áp đặt. Và ngay cả khi không đồng tình với sự thỏa hiệp của nhiều nhà báo trong nền báo chí nhà nước, ta vẫn có thể phần nào hiểu được lý do mà họ chọn thỏa hiệp: họ phải sống.

Trong nền báo chí ấy, có người chọn im lặng. Có người chọn thích nghi. Có người cố làm điều đúng đắn trong những khoảng không nhỏ mà hệ thống cho phép. Và cũng có những người chấp nhận trả giá để bước ra khỏi nó. ■

CHÚ THÍCH

1. Vu, H. T., Trieu, L. T., Nguyen, G. T. T., & Nguyen, N. T. M. (2022). The gap between what they say and what they do: Journalists' role conception and role performance in Socialist-Communist context. *Journalism Studies*, 24(2), 288–307. <https://doi.org/10.1080/1461670x.2022.2159858>

2. Reporters Sans Frontières. (2025). RSF – Reporters Sans Frontières (Author): “One year into his rule, Vietnamese leader To Lam continues his all-out war on independent journalism,” Document #2128313 – ecoinet.net. <https://www.ecoi.net/en/document/2128313.html>

Lời tòa soạn: Các bài viết trong mục Tâm điểm của số báo này thuộc chuỗi bài kỷ niệm sinh nhật Phạm Đoan Trang (27/5/1978), nhân dịp năm thứ sáu cô phải đón sinh nhật trong tù.

Luật Khoa tạp chí hy vọng qua mỗi dịp sinh nhật Phạm Đoan Trang, có thể cùng quý độc giả nhắc lại và lan tỏa tinh thần đấu tranh kiên cường của cô vì một Việt Nam tự do và đáng sống hơn, thứ tinh thần mà chúng tôi tin không một ngục tù nào có thể giam giữ.

Quý độc giả nếu muốn cũng có thể viết thư và gửi những lời nhắn, lời chúc cho Phạm Đoan Trang, thông qua hộp thư điện tử: lktc-bbt.mail.luatkhoa.com hoặc gửi trực tiếp về văn phòng của chúng tôi theo địa chỉ: 美國法治越南台灣分部, 4th Floor, RIIC Building, National Chengchi University, No. 64, Sec. 2, Zhinan Rd., Wenshan Dist., Taipei City, Taiwan (ROC) 116.

VIẾT THƯ CHO TRANG

Nhà báo Phạm Đoan Trang, đồng sáng lập viên - biên tập viên của Luật Khoa, bị tuyên án 9 năm tù giam vào ngày 14/12/2021 về tội “tuyên truyền chống nhà nước”.

Đây là bản án bất công và hoàn toàn trái với luật quốc tế về nhân quyền.

Hãy ủng hộ Đoan Trang bằng cách viết thư và gửi cho cô tại địa chỉ:

Phạm nhân Phạm Thị Đoan Trang, Trại giam An Phước, xã An Thái, huyện Phú Giáo, tỉnh Bình Dương.

Hoặc bạn có thể tạo bưu thiếp cho Đoan Trang theo công cụ chúng tôi tạo sẵn trên Google Form tại đây: bit.ly/dearTrang

Tranh minh họa: Jin Jin, do Ân xá Quốc tế hỗ trợ.

PHÁP LUẬT

Những điểm “độc lạ” của luật sư công Việt Nam

Tác giả: Trương An

Bài được đăng lần đầu trên luatkhoa.com vào 5/5/2026

“Bạn muốn trở thành luật sư công? Đừng chọn nghề này vì tiền, thu nhập chẳng đáng là bao. Đừng vì danh vọng, bạn sẽ không có. Cũng đừng vì vinh quang chiến thắng bởi điều đó vốn hiếm hoi. [...]”

Đây là công việc gian nan. Luật pháp thường không đứng về phía bạn. Sự thật nhiều khi

bất lợi cho bạn. Thẩm phán không ít lần quay lưng với bạn. Thậm chí, có lúc chính thân chủ cũng chống lại bạn.”

Đó là cách nhìn nhận về luật sư công của Carol A. Brook – phó giám đốc Văn phòng Luật sư công Liên bang khu vực Bắc Illinois, Mỹ. Những dòng này đã

được Trường Luật Harvard trích dẫn để mở đầu bài giới thiệu về nghề luật sư công tại Mỹ. [1]

Không chỉ riêng Mỹ, luật sư công ở các nước trên thế giới cũng thường là một nghề khó khăn. Họ phải đối diện với áp lực từ mọi phía để bảo vệ người yếu thế.

Còn luật sư công ở Việt Nam thì có vẻ ngược lại.

Từ cuối năm 2025, Bộ Tư pháp đã cấp tập xây dựng dự thảo Nghị quyết của Quốc hội về thực hiện thí điểm chế định luật sư công theo chỉ đạo tại Nghị quyết số 66/2025 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản. [2][3] Đến sáng 24/4 vừa qua, dự thảo này đã được Quốc hội khóa 16 thông qua, trong khuôn khổ Kỳ họp thứ nhất. [4]

Theo đó, Việt Nam sẽ thí điểm luật sư công từ ngày 1/10/2026 đến ngày 30/9/2028 tại tám bộ, ngành và mười địa phương lớn.

Dự thảo đã thông qua, lộ trình đã rõ ràng. Tuy nhiên, nhiều quy định về mô hình luật sư công ở Việt Nam dường như đi ngược với các chuẩn mực và giá trị cốt lõi của chế định này trên thế giới.

LUẬT SƯ CÔNG LÀ LUẬT SƯ BẢO VỆ NHÀ NƯỚC

Mục đích của việc xây dựng chế định luật sư công ở Việt Nam đó là “bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của Nhà nước”. Điều này được nêu rất rõ và lặp lại rất nhiều trong dự thảo về việc thí điểm luật sư công ở Việt Nam. [5]

Điều 4 của dự thảo này còn nghiêm cấm luật sư công cung cấp dịch vụ pháp lý cho khách hàng ngoài khu vực nhà nước. Theo đó, luật sư

công Việt Nam sẽ được cơ quan có thẩm quyền cấp chứng chỉ để bảo vệ các cơ quan nhà nước (hoặc các cơ quan tổ chức trong hệ thống chính trị, doanh nghiệp nhà nước) trong các vụ việc, vụ kiện hay tranh chấp ở trong nước và quốc tế.

Bên cạnh đó, đội ngũ này còn có nhiệm vụ tư vấn các vấn đề pháp lý liên quan đến các dự án kinh tế – xã hội và thực hiện các công việc có tính chất pháp lý khác tại các cơ quan nhà nước.

Nói cách khác, luật sư công Việt Nam là luật sư của nhà nước, được bố trí để củng cố năng lực pháp lý và bảo vệ cho lợi ích của chính quyền.

Điều đáng nói là, họ sẽ là bên đối trọng với người dân trong những vụ kiện hành chính hay các vụ việc khiếu nại, tố cáo.

Trong khi đó, ở nhiều quốc gia trên thế giới, luật sư công thường được xem là luật sư của công dân, đặc biệt là những người yếu thế. Nguyên do chính đưa đến hình thành đội ngũ luật sư công là yêu cầu đảm bảo quyền được bào chữa cho người nghèo.

Ở Mỹ, luật sư công có nhiệm vụ bào chữa cho những bị cáo không đủ khả năng tài chính để thuê luật sư tư nhân. [6] Chế định này bắt nguồn từ Tu chính án thứ Sáu, đảm bảo rằng bị cáo trong các vụ án hình sự

ng nghiêm trọng được quyền có luật sư bào chữa. [7]

Ở Brazil cũng tương tự. [8] Luật sư công ở quốc gia này ra đời để bào chữa và hỗ trợ các thủ tục pháp lý cho người nghèo, hoặc các nhóm yếu thế khác như người cao tuổi, trẻ em, phụ nữ, người tiêu dùng, v.v.

Ở Hàn Quốc, luật sư công thuộc Tổ chức Trợ giúp Pháp lý Hàn Quốc (KLAC) có nhiệm vụ hỗ trợ pháp lý cho những người có hoàn cảnh kinh tế khó khăn và những người thiếu hiểu biết về pháp luật, kể cả những người nước ngoài cư trú tại quốc gia này. [9][10]

Nếu so sánh, có thể thấy một nghịch lý rõ ràng: ở Việt Nam, luật sư công được xây dựng để “đứng cùng nhà nước”, còn ở nhiều nước, luật sư công được xây dựng để “đứng cùng người dân trước nhà nước”. [11]

VỪA ĐÁ BÓNG, VỪA THỐI CÒI

Ở các quốc gia trên thế giới, mô hình luật sư công – dù được nhà nước trả lương hay tài trợ – đều là một chế định độc lập trong mọi hoạt động liên quan đến tư pháp. Điều này có nghĩa luật sư công phải hoạt động độc lập với những nhánh quyền lực khác. Theo đó, sẽ không có chuyện một người vừa làm luật sư công, vừa thuộc hệ thống có quyền lực chi phối tiến trình tố tụng.

Chẳng hạn như ở Brazil, luật sư công được hiến định là một thiết chế độc lập. Theo Điều 134 của Hiến pháp Brazil năm 1988, hệ thống cơ quan luật sư công (Defensoria Pública) là một chế định độc lập trong cấu trúc tư pháp để bảo đảm quyền bào chữa và hỗ trợ pháp lý cho những người yếu thế. [12]

Ở Mỹ cũng tương tự, nhà nước thành lập hệ thống các văn phòng luật sư công (Public Defender Office) cấp liên bang và tiểu bang để cung cấp dịch vụ bào chữa công. [13]

Bên cạnh đó, dù họ là công chức hay làm việc theo cơ chế hợp đồng thì thường chỉ đảm nhiệm đúng một vai trò, không có sự nhập nhằng giữa việc bảo vệ và thực thi quyền lực.

Còn ở Việt Nam, mô hình luật sư công đã tạo ra nguy cơ “vừa đá bóng, vừa thổi còi” trong quá trình tố tụng.

Cụ thể, Khoản 1 Điều 12 của dự thảo đã cho luật sư công cùng lúc đảm nhận hai vai trò có nguy cơ xung đột lợi ích nghiêm trọng. [14] Một mặt, họ có đủ quyền của cán bộ, công chức, viên chức, sĩ quan công an/quân đội hoặc cán bộ thuộc doanh nghiệp nhà nước. Mặt khác, họ được hưởng lương, chế độ đặc thù và các quyền khác của luật sư công.

Vì vậy mới dẫn đến khả năng xảy ra tình huống oái oăm

khi luật sư công vừa là người tranh tụng, vừa là sếp của thẩm phán, kiểm sát viên, điều tra viên. [15]

Có thể thấy, khi luật sư công vừa là người đại diện bảo vệ nhà nước trước người dân, vừa là người có mối quan hệ công việc với các chủ thể tiến hành tố tụng, thì tính độc lập của chế định này mặc nhiên bị loại bỏ.

Vốn dĩ, người dân đã là chủ thể yếu thế hơn trong các vụ kiện hành chính hay khiếu nại, tố cáo cơ quan nhà nước. Nay có sự xuất hiện của luật sư công – người thuộc hệ thống quyền lực của tòa án, kiểm sát và cơ quan điều tra – thì cán cân càng lệch hơn nữa, nghiêng hẳn về phía nhà nước.

Chưa kể, việc cán bộ, công chức, viên chức, sĩ quan công an/ quân đội là luật sư công đã tạo ra sự bất cân xứng về vị thế ngay từ đầu.

Trong một vụ khiếu kiện hành chính, khi luật sư công đối trọng với luật sư tư, thì ưu thế của luật sư thuộc nhà nước càng tỏ ra vượt trội. Bởi luật sư công có những lợi thế hơn hẳn về cấp bậc, quan hệ hành chính, quan hệ liên ngành, khả năng tiếp cận thông tin nội bộ, sự quen biết với các chủ thể tố tụng, uy thế của cơ quan chủ quản đứng phía sau, v.v.

Có thể thấy, những quy định này càng làm rõ nét sự tương phản giữa luật sư công Việt

Nam và luật sư công ở các nước trên thế giới.

Đồng thời, mô hình này cũng đi ngược với Luật Luật sư – văn bản có hiệu lực pháp lý cao nhất điều chỉnh hoạt động của luật sư Việt Nam.

Theo Khoản 4 Điều 17 của Luật Luật sư hiện hành, người đang là cán bộ, công chức, viên chức hoặc sĩ quan quân đội hay công an thì không được cấp chứng chỉ luật sư. [16] Đồng thời Điều 18 của luật này cũng nêu rõ nếu luật sư được tuyển dụng, bổ nhiệm vào những vị trí trên thì phải thu hồi chứng chỉ hành nghề.

Điều đáng nói là, những quy định “độc lạ” nêu trên đã được thông qua tại một nghị trường vắng bóng luật sư. [17][18] ■

CHÚ THÍCH

1. Careers in Indigent Defense: A Guide to Public Defender Programs – Harvard Law School. (2024, January 31). Harvard Law School. <https://hls.harvard.edu/bernard-koteen-office-of-public-interest-advising/opia-job-search-toolkit/career-and-application-guides/careers-in-indigent-defense-a-guide-to-public-defender-programs/>

2. Lê Sáng. (2025, December 2). Bộ Tư pháp đề xuất thí điểm chế định luật sư công để bảo vệ các cơ quan nhà nước. Luật Khoa tạp chí. <https://vn.luatkhoa.com/2025/12/bo-tu-phap-de-xuat-thi-diem-che-dinh-luat-su-cong-de-bao-ve-cac-co-quan-nha-nuoc/>

3. Nghị quyết 66-NQ/TW năm 2025 đổi mới công tác xây dựng và thi hành pháp luật đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới do Ban Chấp hành Trung ương ban hành. <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Bo-may-hanh-chinh/Nghi-quyet-66-NQ-TW-2025-doi-moi-cong-tac-xay-dung-phap-luat-dap-ung-yeu-cau-phat-trien-dat-nuoc-655134.aspx>

4. NHÓM PHÓNG VIÊN. (2026, April 24). Từ 1-10, Việt Nam chính thức có luật sư công. Báo Pháp Luật TP. Hồ Chí Minh. <https://plo.vn/tu-1-10-viet-nam-chinh-thuc-co-luat-su-cong-post905683.html>

5. Xem: <https://cdn.thuvienphapluat.vn/uploads/tintuc/2026/03/30/2.%20Ngh%E1%B%8B%20quy%E1%BA%BFT.pdf>

6. Sneha Tete. (2025, December 7). Understanding Public Defenders in Every State. WayToLegal. https://www.waytolegal.com/legal-help-guides/understanding-public-defenders-by-state/?sem_campaign=PMAWLWEB_SITE_USA

7. U.S. Constitution – Sixth Amendment. <https://constitution.congress.gov/constitution/amendment-6/>

8. Defensoria Pública – Portal CNJ. (2025, December). Portal CNJ. <https://www.cnj.jus.br/poder-judiciario/defensoria-publica/>

9. 대한법률구조공단. (2020). Klac.Or.Kr. <https://www.klac.or.kr/lang/?language=en>

10. Country-Level Memorandum: South Korea Provision of Legal Aid for Asylum-Seekers, Refugees, and Others Forcibly Displaced in Asia. (n.d.). <https://www.pilnet.org/wp-content/uploads/2022/11/Legal-Aid-Memo-SOUTH-KOREA.pdf>

11. Xem: <https://tgpl.moj.gov.vn/Pages/hoi-nhap-phat-trien.aspx?ItemID=161&l=Kinhnghiemquocte>

12. Portal da Câmara dos Deputados. (2026). Camara.Leg.Br. <https://www2.camara.leg.br/legin/fed/consti/1988/constituicao-1988-5-outubro-1988-322142-publicacaooriginal-1-pl.html>

13. Sneha Tete. (2025, December 7). Understanding Public Defenders in Every State. WayToLegal. https://www.waytolegal.com/legal-help-guides/understanding-public-defenders-by-state/?sem_campaign=PMAWLWEB_SITE_USA

14. Xem: <https://cdn.thuvienphapluat.vn/uploads/tintuc/2026/03/30/2.%20Ngh%E1%B%8B%20quy%E1%BA%BFT.pdf>

15. NHÓM PHÓNG VIÊN. (2026, April 22). Có thể phát sinh tình huống luật sư công là sếp của thẩm phán, kiểm sát viên, điều tra viên. Báo Pháp Luật TP. Hồ Chí Minh. <https://plo.vn/co-the-phat-sinh-tinh-huong-luat-su-cong-la-sep-cua-tham-phan-kiem-sat-vien-dieu-tra-vien-post905415.html>

16. Văn bản hợp nhất 03/VBHN-VPQH năm 2015 hợp nhất Luật luật sư do Văn phòng Quốc hội ban hành. <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Dich-vu-phap-ly/Van-ban-hop-nhat-03-VBHN-VPQH-Luat-luat-su-302320.aspx>

17. NHÓM PHÓNG VIÊN. (2026, April 24). Từ 1-10, Việt Nam chính thức có luật sư công. Báo Pháp Luật TP. Hồ Chí Minh. <https://plo.vn/tu-1-10-viet-nam-chinh-thuc-co-luat-su-cong-post905683.html>

18. Xem: <https://cdn.thuvienphapluat.vn/uploads/tintuc/2026/03/30/2.%20Ngh%E1%B%8B%20quy%E1%BA%BFT.pdf>

19. Xem: <https://cdn.thuvienphapluat.vn/uploads/tintuc/2026/03/30/2.%20Ngh%E1%B%8B%20quy%E1%BA%BFT.pdf>

Nghị quyết 68

Chưa kịp phát triển kinh tế đã có nguy cơ thành “kim bài miễn tù” cho giới tài phiệt

Tác giả: Trần Ngọc

Bài được đăng lần đầu trên luatkhoa.com vào 4/5/2026

Cách đây đúng một năm, ngày 4/5/2025, Bộ Chính trị ban hành Nghị quyết số 68 về phát triển kinh tế tư nhân. [1] Nhiều người đánh giá đây là bước ngoặt trong tư duy hoạch định kinh tế quốc gia của Đảng Cộng sản Việt Nam, đồng thời là một dấu ấn chính trị của ông Tô Lâm, người khi đó vừa giữ chức tổng bí thư được chín tháng.

Trong bối cảnh ông Tô Lâm vừa tái cử tổng bí thư và kiêm nhiệm chủ tịch nước, Nghị quyết 68 vì thế càng trở nên thu hút sự quan tâm của xã hội. Thông qua xem xét thực tế áp dụng nghị quyết này sẽ giúp mở ra cánh cửa quan trọng để hiểu đường lối lãnh đạo của người kế nhiệm ông Nguyễn Phú Trọng. Liệu rằng một năm qua nghị quyết này đã thực sự tạo nên

sức bật cho nền kinh tế? Cũng như, Nghị quyết 68 có tạo nên bất cập, rủi ro nào, sau những lần nó được áp dụng trong các vụ án Trịnh Văn Quyết và Nguyễn Thị Như Loan?

NÓI VẪN HAY HƠN LÀM!

Nghị quyết 68 của Bộ Chính trị khẳng định khu vực kinh tế tư nhân là “động lực quan trọng nhất của nền kinh tế quốc gia”. Đó là một sự điều chỉnh đáng kể về tư duy, khi đã cho cái “bóng ma” kinh tế tập thể

xã hội chủ nghĩa tạm lùi lại phía sau, để đặt tương lai của nền kinh tế vào tay khối doanh nghiệp tư.

Ở góc độ chính sách, Nghị quyết 68 có thể coi là một bước tiến đáng ghi nhận. Tuy nhiên, từ chủ trương đến thực thi luôn là một hành trình nhiều thử thách. Sau một năm thực hiện, rõ ràng nghị quyết này chưa tạo ra những chuyển biến rõ rệt về mặt kinh tế như kỳ vọng.

Các tập đoàn lớn như Vingroup hay Sun Group vẫn là nhóm được hưởng lợi lớn từ nhiều chính sách, khi dễ dàng tiếp cận nguồn lực, đất đai và cơ chế ưu đãi. Thậm chí những doanh nghiệp này còn được Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn nhắc đến như hình mẫu phát triển của quốc gia. [2]